

Sygn. akt I ACa 134/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 maja 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Artur Kowalewski
Sędziowie:	SSA Marta Sawicka (spr.) SSA Danuta Jeziarska
Protokolant:	st. sekr. sądowy Beata Waclawik

po rozpoznaniu w dniu 9 maja 2013 r. na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa M. S. (1) i R. S.

przeciwko (...)spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K.

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie

z dnia 28 grudnia 2012 r., sygn. akt I C 145/12

I oddala apelację,

II zasądza od powodów solidarnie na rzecz pozwanego kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSA M. Sawicka SSA A. Kowalewski SSA D. Jeziarska

Sygn. akt I ACa 134/13

UZASADNIENIE

Powodowie M. S. (1) i R. S. domagali się nakazania pozwanemu (...) sp. z o.o. w K. złożenia oświadczenia woli, mocą którego nastąpi zawarcie umowy odpłatnego przejęcia przez stronę pozwaną sieci wodociągowej zlokalizowanej w miejscowości S. na oznaczonych działkach gruntu, za zapłatą 140.000 złotych. Domagano się nadto zasądzenia należności ubocznych.

W uzasadnieniu żądania wskazano, że powodowie wykonali sieć wodociągową na nieruchomości do nich należącej, przewidywanej pod zabudowę. Wcześniej, na ich wniosek pozwana określiła warunki techniczne jakim powinna

odpowiadać sieć wodociągowa i po ich spełnieniu właściwa władza budowlana (Starosta Powiatu (...)), zatwierdziła projekt budowlany i wydała pozwolenie na jej budowę. Koszt budowy wyniósł 140.000 złotych. W dniu 9 grudnia 2010 r., przedstawiciel pozwanego dokonał odbioru technicznego sieci, jednak mimo nalegań odmówił przejęcia sieci.

Podstawę prawną żądania upatrywano w normach z art. 64 k.c. w zw. z art. 31 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków z 7 czerwca 2001 r. według których na przedsiębiorstwie wodociągowo - kanalizacyjnym spoczywa obowiązek przejęcia sieci wodociągowej od podmiotu, który własnym wysiłkiem ją wybudował.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa zarzucając, że roszczenie jest przedwczesne. Nie kwestionowano tego, że powodowie z własnych środków wybudowali sieć wodociągową spełniającą wymogi techniczne, również koszt budowy nie był między stronami sporny, jednak wskazano na konieczność oceny roszczenia w szerokim aspekcie funkcjonowania przedsiębiorstw przesyłowych, również finansowym, jaki i zadań, które na takim podmiocie spoczywają, a jest nim świadczenie usług mieszkańcom w zakresie zaopatrzenia w wodę. Warunkiem koniecznym przejęcia sieci jest możliwość wykorzystania jej zgodnie z przeznaczeniem tj. dostarczenie wody finalnemu odbiorcy czyli osobie zainteresowanej wskazywana usługą. Skoro sieć wybudowana przez powodów nie spełnia tych warunków, tj. nie ma odbiorców wody, to roszczenie jest przedwczesne. Zostało co prawda wykonane jedno przyłącze działki oznaczonej nr (...), co stanowiło warunek podpisania umowy o zaopatrzenie w wodę, jednak faktycznie przyłącze to nie jest eksploatowane, nie odbywa się pobór wody, nadto zawarta umowa dotyczyła dostarczania wody jedynie na cele budowlane, tj. dla wykonania inwestycji budowlanej, nie zaś dla właściwych celów, które mogą dotyczyć mieszkańców. Wskazywano nadto, że z aspekcie prowadzonej przez stronę pozwaną działalności gospodarczej, przedmiotowa sieć jako element większej całości obsługiwanej przez przedsiębiorstwo stanowi odcinek przewodów całkowicie zbędny tym bardziej, że powodowie nie wybudowali równolegle sieci kanalizacyjnej stanowiącej element całego zadania inwestycyjnego. Eksploatacja sieci jest na razie potencjalna co sprawia, że pozwany nie ma również interesu faktycznego w przejęciu sieci. Dopiero aktywna postawa osoby uprawnionej do zaopatrzenia w wodę zdecyduje o tym, że uzyska ona status odbiorcy w myśl przepisów powołanej ustawy. Skoro wybudowana sieć wodociągowa nie jest urządzeniem wodociągowym realnie eksploatowanym, to zawieranie umowy o przejęcie sieci pozostaje w sprzeczności z celem działalności pozwanej spółki, wyłączałoby możliwość uzyskiwania normalnego dochodu przez podmiot prowadzący działalność w sferze zadań publicznych, ale nastawioną również na zarobek. Koszty tej działalności przekładają się na cenę wody dostarczanej jej odbiorcom. Poniesienie wydatku na przejęcie sieci przełoży się na koszty działalności, które w końcu jednak będą ponosili odbiorcy wody i to aktualnie mimo, że przez brak korzystania z sieci wybudowanej przez powodów nie przybyło osób, które aktywnie w tym wysiłku finansowym mogłyby uczestniczyć. W tym spojrzeniu na roszczenie tkwi, w ocenie pozwanego, sprzeczność żądania z zasadami współżycia społecznego.

Wyrokiem z dnia 28 grudnia 2012 roku Sąd Okręgowy w Koszalinie oddalił powództwo oraz zasądził od powodów solidarnie na rzecz pozwanego z tytułu kosztów procesu 3.617 złotych.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd oparł na następujących ustaleniach:

Pozwana spółka dokonała, w uwzględnieniu wniosku powodów, określenia warunków technicznych związanych z dostawą wody uliczną siecią wodociągową w miejscowości S. na działkach gruntu oznaczonych numerami (...) i (...). Nastąpiło to 15 lutego 2006 r. Określone zostały wytyczne do projektowania i odbioru sieci, w których jednocześnie wskazano, że warunki techniczne tracą ważność po 2 latach.

Powodowie jako inwestorzy, wykonali za pomocą odpowiedniej pracowni projektowej, projekt sieci wodociągowej, w ramach którego dokonali uzgodnienia przebiegu trasy i lokalizacji przewodów, uzyskali pozytywną opinię o uzgodnieniu dokumentacji projektowej. Na ich wniosek Wójt Gminy K. wydał decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach tej budowy, decyzję zezwalającą na lokalizację przewodów w miejscach podlegających zarządowi gminy.

Po spełnieniu tych wymogów Starosta Powiatu (...) dokonał, stosowną decyzją, zatwierdzenia projektu budowlanego i udzielił powodowi pozwolenia na budowę tej sieci wodociągowej.

W dniu 3 grudnia 2008 r. powodowie skierowali do pozwanego wniosek o zawarcie umowy na odpłatne przekazanie sieci wodociągowej wskazując, że sieć tę wybudowali. Przebieg sieci został przedstawiony na mapie określonej jako projekt techniczny.

Od tej daty wymieniana była między stronami korespondencja dotycząca wybudowanej sieci i jej przejęcia przez stronę pozwaną. Odbywały się również spotkania mające na celu wyjaśnienie pojawiających się problemów. W dniu 9 grudnia 2010 r., z udziałem powodów jako inwestorów i jednocześnie wykonawców sieci oraz przedstawiciela pozwanego został sporządzony protokół odbioru technicznego sieci wodociągowej.

Po tych czynnościach strony nadal kontaktowały się ze sobą między innymi dla dokonania określenia wartości wykonanej sieci, ustalając ostatecznie, że wskazywany przez powodów koszt budowy 140.000 złotych odpowiada rzeczywistym nakładom.

W dniu 7 października 2010 r. została między stronami zawarta umowa o zaopatrzenie w wodę do celów budowy. Pozwana Spółka zobowiązała się do dostarczania wody do budowy na działce nr (...) w S. należącej do powodów; umowę zawarto na czas budowy ze wskazaniem, że po wybudowaniu przyłącza docelowego właściciel powinien zgłosić we właściwym dziale Spółki gotowość dokonania odbioru końcowego i zawarcia umowy stałej na dostawę wody. Jest to jedyna spośród wszystkich wydzielonych z nieruchomości powodów działka z przeznaczeniem na cele budowlane, do której zostało wykonane przyłącze wodociągowe. Powodowie nie podjęli na tej działce czynności budowlanych. Woda z przyłącza nie została pobrana.

Obszar należący do powodów nie znalazł się w wieloletnim planie inwestycyjnym, do którego zgłasza zakres gmina. Nie ma wykonanej na tej zlewni jakiegokolwiek odcinka kanalizacji sanitarnej. Brak odbioru wody zagraża eksploatacji sieci, bowiem powstaje prawdopodobieństwo skażenia bakteryjnego.

Z uwagi na to, że w trakcie budowy powodowie nie zgłosili pozwanemu odbioru sieci w stanie odkrytym, odbiór został dokonany na podstawie inwentaryzacji i oględzin widocznej armatury sieci z jej oznakowaniem. Ostatecznym potwierdzeniem wykonania sieci jest mapa geodezyjna powykonawcza wniesiona do(...) i przez niego zatwierdzona. Mapa taka została przez powodów wykonana. W czasie budowy sieci, w istniejącym wówczas studium planistycznym Gminy K. sieć ta nie była ujęta; dopiero później, w następstwie zmian planu zagospodarowania przestrzennego, sieć ta pozostaje w zgodności z planem.

Podział nieruchomości powodów o ogólnej powierzchni około (...) ha na działki budowlane nastąpił w roku 2010. Inwestycja wodociągowa została wykonana w celu zwiększenia atrakcyjności działek. Również w następstwie zmiany planu zagospodarowania przestrzennego, została wprowadzona możliwość podziału tej nieruchomości na mniejsze niż dotychczas działki budowlane; zamiast działek o powierzchni minimalnej (...) m⁽²⁾, powstała możliwość tworzenia działek o powierzchni (...) m⁽²⁾ oraz prowadzenia na nich działalności usługowej. Cały grunt jest podzielony na (...) albo (...) działki, w tym jedna określana jako siedliskowa o powierzchni (...) ha. Powodowie zamierzają dokonać scalenia działek i następnie podzielić nieruchomość na mniejsze działki budowlane. Dotychczas sprzedali trzy działki.

Sieć wodociągowa jest długości (...). Spodziewany roczny koszt utrzymania sieci, w razie jej przejęcia przez pozwanego, to około 10.000 zł, natomiast koszty eksploatacji polegające na dojeździe pracowników, płukaniu sieci w celu utrzymania warunków higienicznych, to około 5.000 zł rocznie. Wyższy wskaźnik zurbanizowania terenu prowadzący do powstania licznych punktów poboru wody, przekłada się na niższe koszty wody ponoszone przez jej odbiorców.

Po tak poczynionych ustaleniach Sąd Okręgowy uznał, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd pierwszej instancji po przytoczeniu treści art. 49 k.c. oraz art. 305¹ – 305⁴ k.c. wskazał, że w istniejącym stanie faktycznym nie ma podstaw do uznania, że zaistniała podstawowa przesłanka mogąca prowadzić do stwierdzenia obowiązku strony

pozwanej, aby złożyła oświadczenie woli zastępujące umowę i zwróciła powodom koszt wybudowanej przez nich sieci wodociągowej, tj. przejęcie urządzenia przesyłowego.

Zdaniem Sądu Okręgowego z unormowania zawartego w art. 49 k.c. i z treści art. 31 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków nie wynika bezwarunkowy obowiązek przejęcia wykonanej przez powodów sieci wodociągowej. W ocenie Sądu pierwszej instancji z samego faktu wybudowania takiego urządzenia nawet, gdy kwestie techniczne zostały uzgodnione między stronami poprzez wydanie stosownych dokumentów, nie wynika powinność jego przejęcia, jeśli nie sposób stwierdzić zaistnienia podstawowego celu w jakim instalacja została wybudowana, tj. rzeczywistej możliwości jej eksploatacji, a jest nią pobór wody przez osoby zamieszkujące na tym terenie bądź prowadzące działalność usługową; po prostu dotychczas osób takich na tym obszarze nie ma. W ocenie Sądu Okręgowego, na przedsiębiorstwie w rozumieniu powołanych przepisów, a takim jest strona pozwana, nie ciąży obowiązek przejęcia sieci w następstwie wyłącznie zaistnienia faktu wybudowania przez inny podmiot sieci wodociągowej, koniecznym jest zaistnienie zdarzeń również o charakterze faktycznym, które pozwolą na stwierdzenie, że wybudowane urządzenie przesyłowe rzeczywiście służy celowi, dla którego zostało wykonane.

Sąd Okręgowy wskazał, że między stronami nie było okolicznością sporną, że nawet mimo zawarcia umowy na czasową dostawę wody i to wyłącznie dla celów budowlanych (a więc nie umowy na stałe dostarczanie wody), pobór wody nie wystąpił. Przyczyną tego było niepodjęcie dotychczas prac budowlanych. W ocenie Sądu pierwszej instancji na akceptację zasługiwała argumentacja pozwanego, że z przejęciem sieci będą wynikały dla niego określone, wymierne obciążenia zarówno finansowe jak i organizacyjne, że będzie się to przekładało pośrednio na wszystkich użytkowników sieci wodociągowej w gminie, stąd przejęcie urządzenia z obowiązkiem zwrotu kosztów budowy, bez możliwości jego faktycznej eksploatacji, nie ma uzasadnienia prawnego w przepisach stanowiących podstawę wystąpienia z roszczeniem.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji nie sposób wywodzić uzasadnienia żądania ze zdarzeń mających podstawę w normach o charakterze administracyjnoprawnym, a więc z różnego rodzaju uzgodnień technicznych, pozwoleń na budowę, planach zagospodarowania przestrzennego. Zdarzenia te są niewątpliwie istotne do podjęcia inwestycji, dla legalnego jej prowadzenia i zakończenia, nie mogą jednak wywierać decydującego wpływu na ocenę roszczenia będącego przedmiotem niniejszej sprawy.

Mając powyższe na uwadze należało Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji.

O kosztach procesu Sąd orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności strony za wynik sprawy wyrażoną w art. 98 k.p.c., mając na uwadze koszty zastępstwa procesowego poniesione przez pozwanego.

Powyższy wyrok zaskarżyli powodowie, zaskarżając go w całości oraz wnosząc o jego zmianę i nakazanie pozwanej złożenia oświadczenia woli w przedmiocie zawarcia umowy odpłatnego przejęcia sieci wodociągowej powodów o długości (...) metrów zlokalizowanej w miejscowości S., obręb S., gmina K., przebiegającej przez działkę nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Kołobrzegu V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi KW nr (...), działkę nr (...) dla której Sąd Rejonowy w Kołobrzegu V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi KW nr (...), działkę nr (...) dla której Sąd Rejonowy w Kołobrzegu V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi KW nr (...), działkę nr (...) oraz działkę nr (...), za kwotę 140.000 zł, a także zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, za postępowanie przed Sądem pierwszej instancji, według przedłożonego spisu kosztów oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powodów kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie przed Sądem II instancji według norm przepisanych.

Zaskarżonemu wyrokowi powodowie zarzucili:

- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, polegające na błędnym przyjęciu, że nie doszło do przyłączenia urządzeń przesyłowych wybudowanych przez powodów do sieci pozwanej;

- naruszenie art. 64 k.c. w zw. z art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, poprzez jego błędne zastosowanie jako podstawy rozstrzygnięcia mimo, że w przedmiotowej sprawie powinien znaleźć zastosowanie przepis art. 49 § 2 k.c.;

- naruszenie art. 64 k.c. w zw. z art. 49 § 2 k.c. poprzez uznanie, że nie ma podstaw do przyjęcia, że zaistniała ustawowa przesłanka prowadząca do żądania nabycia własności urządzenia powodów przez przedsiębiorstwo przesyłowe;

- błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na niezgodności ustaleń faktycznych Sądu z materiałem dowodowym zebrany w sprawie, w szczególności poprzez ustalenie, że na terenie zlewni nie wykonano jakiegokolwiek odcinka kanalizacji sanitarnej a nadto, że brak odbioru wody zagraża eksploatacji sieci, bowiem powstaje prawdopodobieństwo skażenia bakteryjnego.

W uzasadnieniu apelacji powodowie podnieśli, że Sąd Okręgowy stwierdził, że nie zaistniała podstawowa przesłanka mogąca prowadzić do stwierdzenia obowiązku strony pozwanej, aby złożyła oświadczenie woli zastępujące umowę i zwróciła powodom koszt wybudowanej przez nich sieci wodociągowej, którą to przesłanką jest „przejęcie urządzenia przesyłowego”. Sąd nie doprecyzował natomiast co rozumie przez to stwierdzenie. Pojawia się wobec tego pytanie czy sformułowanie „przejęcie urządzenia przesyłowego” Sąd utożsamia z „przekazaniem urządzenia” o którym stanowi art. 31 wspomnianej ustawy, czy też może z „przyłączeniem urządzenia” z art. 49 § 2 k.c.

Zdaniem apelujących Sąd Okręgowy przeprowadził wadliwą subsumcję stanu faktycznego ze stanem prawnym, opierając bezzasadnie swoje rozstrzygnięcie na art. 31 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.

Skarżący podnieśli, że Sąd Najwyższy rozważając wzajemne zależności pomiędzy zakresami obowiązywania przepisów art. 49 § 2 k.c. oraz art. 31 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków skonkludował, że w myśl zasady *lex posteriori derogat legi priori*, pojawienie się art. 49 § 2 k.c. wyłącza dalsze stosowanie art. 31 ust. 1. Po wejściu w życie art. 49 § 2 k.c. można twierdzić, że nie ma żadnego uzasadnienia teza, wedle której żądanie nabycia urządzenia przesyłowego od przedsiębiorcy oparte jest wciąż na art. 31 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, skoro ten pierwszy przepis jednoznacznie, w sposób nie budzący wątpliwości, reguluje takie żądanie.

Według powodów analiza art. 49 § 2 k.c., prowadzi do wniosku, że istnieją dwie zasadnicze przesłanki do zgłoszenia skutecznego żądania nabycia przez przedsiębiorcę wybudowanych na koszt osoby trzeciej urządzeń przesyłowych. Posiadanie przez powodów legitymacji do wystąpienia z przedmiotowym żądaniem nie budzi żadnych wątpliwości i jest bezsporne. W ocenie powodów nie budzi również wątpliwości fakt, iż pozwana jest zobowiązana do zawarcia umowy przeniesienia własności urządzeń, gdyż jako przedsiębiorca dokonała już ich przyłączenia do swojej sieci.

Zdaniem powodów Sąd Okręgowy naruszył w tym zakresie przepis art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, w trakcie ustalania, czy istotnie doszło do przyłączenia urządzenia w postaci wodociągu wybudowanego przez powodów do sieci pozwanej.

Powodowie podnieśli, że w odpowiedzi na pozew z dnia 21 maja 2012 r. pozwana przyznała ten fakt stwierdzając, że „spośród wszystkich działek gruntowych sąsiadujących z wybudowaną przez powodów siecią wodociągową tylko jedna została przyłączona do sieci, czyli została zawarta umowa o zaopatrzenie tej nieruchomości w wodę”. Dodatkowo pozwana przedstawiła na tę okoliczność dowód w postaci umowy o zaopatrzenie w wodę z dnia 7 października 2010 r., zawartą pomiędzy pozwaną a powodem oraz potwierdziła fakt istnienia „przyłącza”. Nadto już z samego zdarzenia w postaci sporządzenia odbioru technicznego wodociągu oraz dokonania przez pozwaną tzw. „wcinek” wynika fakt przyłączenia wodociągu powodów od sieci pozwanego przedsiębiorstwa przesyłowego.

Według powodów nie ma przy tym znaczenia, że do sieci przedsiębiorstwa została przyłączona tylko jedna nieruchomość spośród wszystkich sąsiadujących z wybudowaną przez powoda siecią. Istotny w tym kontekście jest natomiast fakt, że wybudowana przez powodów sieć została w ten sposób przyłączona do sieci przedsiębiorstwa

i jest używana do przesyłu wody. Innymi słowy, wykonując umowę zawartą z powodem, pozwana dopełniła wszelkich czynności o charakterze technicznym niezbędnych, by sieć wodociągowa wybudowana przez powoda została faktycznie i funkcjonalnie połączona z urządzeniami pozwanej.

Powodowie podnieśli, że zgodnie z art. 15 ust. 4 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne jest obowiązane przyłączyć do sieci nieruchomości osoby ubiegającej się, o przyłączenie nieruchomości do sieci, jeżeli są spełnione warunki określone w regulaminie, o którym mowa w art. 19, oraz istnieją techniczne możliwości świadczenia usług. Zdaniem powodów biorąc pod uwagę fakt, że w oparciu o ten przepis powód zawarł z pozwaną umowę o zaopatrzenie w wodę, nie ulega wątpliwości, że pozwana uznała przyłączenie sieci powoda i potwierdziła istnienie technicznych możliwości świadczenia usług. Tym samym przesłanki skutecznego zgłoszenia żądania w oparciu o art. 49 § 2 k.c. zostały zrealizowane.

Apelujący wskazali na bezzasadność twierdzeń pozwanej, że na przyłączonej do sieci działce de facto woda nie jest pobierana, zaś planowany budynek mieszkalny jednorodzinny nie został na niej dotychczas wybudowany oraz, że wobec braku rzeczywistych odbiorców wody, pozwana nie ma interesu faktycznego w objęciu urządzeń na własność. W opinii powodów taki sposób rozumowania jest bezzasadny. Przesłankę z art. 49 § 2 k.c. stanowi bowiem okoliczność przyłączenia sieci, a nie sposób korzystania z niej przez odbiorcę po przyłączeniu i opłacalność tego przyłączenia w kontekście interesu ekonomicznego przedsiębiorcy. Powodowie zwrócili uwagę na fakt, że pozwana przyznaje się do możliwości sprawdzenia w jakim zakresie powód korzystał z dostarczanej przez nią wody, co stanowi kolejną okoliczność świadczącą o tym, że sieć powoda jest przyłączona do sieci pozwanej.

W ocenie skarżących, ze względu na zawarcie między stronami umowy o zaopatrzeniu nieruchomości w wodę, uznać należy, że zarówno prawnym, jak i rzeczywistym odbiorcą wody z przyłączonej sieci jest obecny właściciel nieruchomości, jakim jest powód. Nie ma w tym kontekście znaczenia zarówno realna ilość pobranej przez niego wody, jak i postęp planowanych na terenie działki prac budowlanych. Przyjęcie innego stanowiska jest równoznaczne z uznaniem, że do przyłączenia sieci nie wystarcza zawarcie z pozwaną umowy oraz dopełnienie przez nią niezbędnych warunków technicznych łącznie z zainicjowaniem przesyłu wody, ale ponadto aktywne pobieranie wody przez odbiorcę. Z takim poglądem nie sposób się zgodzić. Strona powodowa jest na etapie realizacji projektu budowy osiedla domów jednorodzinnych. Charakter tego przedsięwzięcia powoduje, iż wobec zmiennych często warunków finansowo-ekonomicznych, nie wszystkie inwestycje mogą być realizowane planowo.

Zdaniem powodów, oceniając potencjalne skutki ekonomiczne działań podejmowanych przez pozwaną i kierując się tą oceną przy wyrokowaniu, Sąd wykracza poza zakres swojej właściwości. Nie jest bowiem rolą Sądu ocenianie przyjętych przez ustawodawcę rozwiązań.

Powodowie podnieśli, że działalność wykonywana przez pozwaną wchodzi w zakres zadań własnych gminy (art. 3 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków). Celem nadrzędnym tego typu działalności jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, ma ona charakter użyteczności publicznej.

W związku z powyższym, argumentacji pozwanej uwzględnionej następnie przez Sąd nie można uznać za trafną. Zasadniczym i nadrzędnym celem przedsiębiorstw wykonujących zadania z zakresu użyteczności publicznej, nie jest bowiem ukierunkowanie na zysk w rozumieniu ekonomicznym. Środki finansowe adekwatne do realizacji określonych zadań przydzielane są tym podmiotom co do zasady poprzez odpowiedni udział gmin w dochodach publicznych. Ustawodawca może poprzez tworzone przez siebie prawo niwelować lub korygować potencjalne trudności natury finansowej, jakie mogą się pojawić w związku z działalnością podmiotów wykonujących zadania w tej sferze. W niniejszej sprawie regulację o takim charakterze zawiera ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, która w art. 31 ust. 3 stanowi, że należność za przekazane urządzenia wodociągowe i urządzenia kanalizacyjne może być rozłożona na raty lub uwzględniona w rozliczeniach za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków. Przepis ten ma stanowić ochronę płynności finansowej przedsiębiorców trudniących się dostarczaniem wody, gdyż ustawodawca z góry zakłada, że w określonych sytuacjach może być

ona narażona na ryzyko. Ryzyko to wpisuje się jednak w charakter zadań, których istotą jest zaspokajanie potrzeb zbiorowych wspólnoty.

Apelujący zarzucili, że Sąd pierwszej instancji pominął faktyczną sytuację powodów. Wybudowana przez nich sieć wodociągowa była zaplanowanym działaniem inwestycyjnym. W dalszej perspektywie powodowie zakładali zabudowanie nieruchomości budynkami mieszkalnymi przeznaczonymi na sprzedaż. W dacie podejmowania decyzji o podjęciu inwestycji opierali się oni o obowiązujący wówczas stan prawny. Podstawą regulującą przekazywanie własności sieci wodociągowych na rzecz przedsiębiorstw był w tamtym czasie art. 31 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Dokonując jego porównania z art. 49 § 2 k.c., który jest adekwatny w obecnym stanie prawnym, stwierdzić należy że był on mniej rygorystyczny, nie wymagał na przykład dla przeniesienia własności urządzeń przesyłowych na przedsiębiorcę uprzedniego przyłączenia ich przez niego do swojej sieci. W związku z tym, opracowując plan inwestycyjny powodowie mieli pełną sposobność, by traktować koszt budowy wodociągów jako koszt o charakterze tymczasowym.

Zaskarżony wyrok istotnie komplikuje powodom podejmowanie dalszych działań, co powinno być przez Sąd uwzględnione. Z niewiadomych przyczyn Sąd wziął pod rozwagę jedynie interes ekonomiczny pozwanej, abstrahując od charakteru wykonywanej przez nią działalności i zapominając o faktycznej sytuacji powodów. Według apelujących budowa osiedla domów jednorodzinnych, której się podjęli ma charakter istotny pożądaný z punktu widzenia interesów społecznych i mieszkaniowych gminy.

W ocenie powodów nie można wobec tego podnosić, jak to czyni pozwana, że wybudowana sieć stanowi dla niej aktualnie odcinek przewodów całkowicie zbędny i nie ma interesu faktycznego w jej przejmowaniu, bo eksploatacja sieci jest póki co jedynie potencjalna. Pozwana wykonując zadania o charakterze użyteczności publicznej, jest także zobowiązana do perspektywicznego i strategicznego rozwijania zarządzanego przez siebie obszaru. W zakres tak rozumianej powinności wchodzi również obowiązek współpracy z podmiotami prywatnymi. Współpraca ta ze swej natury powinna obejmować partycypowanie w kosztach, stosownie do charakteru ustawowo nałożonych na pozwaną zadań.

Plany inwestycyjne powodów zostały uwzględnione w planie zagospodarowania przestrzennego gminy K.. Dodatkowo podejmują oni na bieżąco czynności zamierzające do scalenia działek i następnie podzielenia ich na mniejsze oraz dokonania dalszych czynności inwestycyjnych na ich terenie. Będą wobec tego dążyć do przyłączenia do sieci pozwanej kolejnych działek, celem ich uatrakcyjnienia. Stąd żądanie przeniesienia własności sieci wodociągowej na pozwaną jest w pełni uzasadnione i niezbędne.

Strona powodowa zarzuciła ponadto zaskarżonemu orzeczeniu błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na ustaleniu przez Sąd Okręgowy, że na terenie zlewni nie wykonano jakiegokolwiek odcinka kanalizacji sanitarnej a nadto, że brak odbioru wody zagraża eksploatacji sieci, bowiem powstaje prawdopodobieństwo skażenia bakteryjnego. Takie ustalenia Sąd I instancji oparł wyłącznie na zeznaniach świadka M. S. (3) nie wyjaśniając już w dalszych rozważaniach z jakich przyczyn odmówił wiarygodności innym dowodom w sprawie, choć zebrany w sprawie materiał dowodowy, w szczególności dokumentacja techniczna, nie uprawnia do formułowania takiego wniosku.

W odpowiedzi na apelację pozwana wniosła o jej oddalenie oraz zasądzenie od powodów solidarnie na rzecz pozwanej kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie przed Sądem II instancji według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powodów nie zasługiwała na uwzględnienie, ponieważ nie zawierała żadnych argumentów, które mogłyby podważyć prawidłowe rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji w zaskarżonym zakresie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że Sąd pierwszej instancji na podstawie przedstawionego przez strony materiału dowodowego w sposób prawidłowy ustalił stan faktyczny w sprawie i chronologię wydarzeń istotnych w płaszczyźnie podstawy faktycznej powództwa. Ustalenia te Sąd Odwoławczy w pełni akceptuje i czyni integralną

częścią uzasadnienia swojego rozstrzygnięcia, stąd nie ma potrzeby ich powtarzania oraz ponownej oceny zgromadzonych w sprawie dowodów.

Wobec postawienia w apelacji zarzutów naruszenia prawa materialnego zauważyć trzeba, że prawidłowość zastosowania lub wykładnia prawa materialnego może być właściwie oceniona jedynie na kanwie niewadliwie ustalonej podstawy faktycznej rozstrzygnięcia. Skuteczne zatem zgłoszenie zarzutu dotyczącego naruszenia prawa materialnego wchodzi zasadniczo w rachubę tylko wtedy, gdy ustalony przez sąd pierwszej instancji stan faktyczny, będący podstawą zaskarżonego wyroku, nie budzi zastrzeżeń (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 1997 r., II CKN 60/97, OSNC 1997/9/128).

Apelujący zarzucili Sądowi pierwszej instancji sprzeczność ustaleń Sądu I instancji z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego i naruszenie swobodnej oceny dowodów.

Argumentacja przedstawiona w uzasadnieniu apelacji, wskazane w niej uchybienia i zarzuty wobec oceny dowodów przeprowadzonej przez Sąd I instancji nie zasługują na uwzględnienie. Zgodnie z art. 233 k.p.c. Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału. Z powołanego przepisu wynika zatem, że przedmiotem oceny sądu jest materiał dowodowy, nie tylko z punktu widzenia jego wiarygodności, ale i mocy jaką on przedstawia dla wykazania okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Oczywistym natomiast jest, że ta ocena musi być dokonana w kontekście całokształtu zebranego materiału. Ocena wiarygodności mocy dowodów przeprowadzonych w danej sprawie wyraża istotę sądenia w części obejmującej ustalenie faktów, ponieważ obejmuje rozstrzygnięcie o przeciwstawnych twierdzeniach stron na podstawie własnego przekonania sędziego powziętego w wyniku bezpośredniego zetknięcia się ze świadkami, dokumentami i innymi środkami dowodowymi. Powinna odpowiadać regułom logicznego rozumowania wyrażającym formalne schematy powiązań pomiędzy podstawami wniosku i wnioskami oraz uwzględniać zasady doświadczenia życiowego wyznaczające granice dopuszczalnych wniosków i stopień prawdopodobieństwa ich występowania w danej sytuacji. Jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami, lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona.

Zdaniem Sądu Odwoławczego - Sąd pierwszej instancji nie dopuścił się przy ocenie dowodów naruszenia zasad wynikających z przepisu art. 233 § 1 k.p.c. Materiał dowodowy został wszechstronnie przeanalizowany i z ustalonych faktów Sąd ten wysnuł prawidłowe wnioski, prowadzące w konsekwencji do uznania powództwa za bezzasadne. Zasadność zarzutu apelacji dotyczącego naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie może się sprowadzać wyłącznie do polemiki z dowodami, którymi dysponował Sąd, a których mocy dowodowej nie podważono. Zwalczanie ustaleń faktycznych Sądu i związanej z tym oceny materiału dowodowego może następować tylko poprzez argumenty natury jurystycznej, wykazanie, jakie kryteria oceny naruszył Sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności lub mocy dowodowej lub niesłusznie im ją przyznając, a takowych apelacja nie zawiera.

Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do uwzględnienia zarzutu apelujących wskazującego na dowolną interpretację zebranego materiału dowodowego oraz sprzeczność ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd pierwszej instancji w oparciu o zebrany w toku postępowania materiał dowodowy.

Odnosząc powyższe dyrektywy do ustaleń dokonanych przez Sąd pierwszej instancji w aspekcie wskazywanych przez skarżących uchybień nie sposób przyjąć zasadności ich argumentacji, że Sąd pierwszej instancji dowolnie uznał, że nie doszło do przyłączenia urządzeń przesyłowych wybudowanych przez powodów do sieci pozwanej.

Wbrew zarzutom apelujących Sąd pierwszej instancji ustalił, że doszło do odbioru technicznego wodociągu powodów oraz do zawarcia przez powoda z pozwaną umowy o zaopatrzenie w wodę na cele budowlane do działki nr (...) w S., do

której to działki jako jedynej na terenie całej zlewni, zostało wykonane przyłącze wodociągowe. W oparciu o zawartą umowę pozwana spółka przyjęła na siebie zobowiązanie polegające na dostarczaniu wody, jednakże usługa w zakresie zaopatrzenia w wodę nie była w rzeczywistości świadczona, z uwagi na brak odbiorcy faktycznie korzystającego z tej usługi, tj. czerpiącego wodę na swój użytek. Umowę zawarto na czas budowy ze wskazaniem, że po wybudowaniu przyłącza docelowego właściciel powinien zgłosić we właściwym dziale Spółki gotowość dokonania odbioru końcowego i zawarcia umowy stałej na dostawę wody.

Pozwana nie kwestionowała, że doszło do odbioru wybudowanej przez powodów sieci wodociągowej oraz spełnienia wymogów technicznych.

W przeciwieństwie natomiast do argumentacji powodów, sam fakt wykonania przyłącza wodociągowego do jednej działki nr (...) oraz zawarcia w dniu 7 października 2010 roku umowy o zaopatrzenie w wodę do celów budowy nie świadczy jeszcze o zasadności żądania powodów o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli o przejęciu na własność za kwotę 140.000 złotych odcinka sieci kanalizacyjnej o długości 1.247 złotych metrów znajdującej się na nieruchomościach położonych w miejscowości S. stanowiących działki oznaczone nr (...).

Wbrew zarzutom apelujących Sąd pierwszej instancji rozważył wszystkie przesłanki warunkujące żądanie zawarcia umowy odpłatnego przejęcia sieci wodociągowej powodów o długości (...) metrów za kwotę 140.000 zł i w sposób przekonujący wyjaśnił, z jakich przyczyn uznał, że roszczenie powodów nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy starannie zebrał i rozważył wszystkie dowody oraz ocenił je w sposób nie naruszający zasady swobodnej oceny dowodów, uwzględniając w ramach tejże oceny zasady logiki i wskazania doświadczenia życiowego. Wobec tego nie sposób jest podważać adekwatności dokonanych przez Sąd Okręgowy ustaleń do treści przeprowadzonych dowodów. Zarzuty postawione przez skarżących zostały w istocie bowiem sformułowane w większości jako własna prezentacja prawnych skutków zaistniałych faktów.

W świetle powyższych rozważań, przyjęć należało, że zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie mógł odnieść zamierzonego skutku.

Przechodząc do zarzutów naruszenia prawa materialnego przede wszystkim za pozbawiony racji trzeba uznać podniesiony w apelacji zarzut naruszenia art. 64 k.c. w zw. z art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, poprzez jego błędne zastosowanie jako podstawy rozstrzygnięcia, gdyż twierdzenie to pozostaje w sprzeczności z treścią pisemnych motywów zaskarżonego rozstrzygnięcia, z których jednoznacznie wynika, że Sąd pierwszej instancji rozważał, czy powodom przysługuje roszczenie o przewłaszczenie urządzeń służących do doprowadzania lub odprowadzania wody na rzecz przedsiębiorcy wodociągowo-kanalizacyjnego na podstawie art. 49 § 2 k.c. i tym samym dokonał wyboru właściwej podstawy prawnej dochodzonego roszczenia.

Przypomnieć należy, że art. 49 k.c. został znowelizowany ustawą z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw która weszła w życie z dniem 3 sierpnia 2008 r. Zgodnie z jego nowym brzmieniem, urządzenia służące do doprowadzania lub odprowadzania płynów, pary, gazu, energii elektrycznej oraz inne urządzenia podobne nie należą do części składowych nieruchomości, jeżeli wchodzą w skład przedsiębiorstwa (§ 1); osoba, która poniosła koszty budowy urządzeń, o których mowa w § 1, i jest ich właścicielem, może żądać, aby przedsiębiorca, który przyłączył urządzenia do swojej sieci, nabył ich własność za odpowiednim wynagrodzeniem, chyba że w umowie strony postanowiły inaczej. Z żądaniem przeniesienia własności tych urządzeń może wystąpić także przedsiębiorca (§ 2).

Ustawa nowelizująca nie zawiera przepisów wprowadzających, niemniej nie powinno ulegać wątpliwości, że znowelizowany art. 49 k.c. dotyczy również sytuacji, w których odnośne urządzenia zostały wybudowane przed dniem 3 sierpnia 2008 r. Retroaktywność art. 49 k.c. nie narusza przy tym reguły wyrażonej w art. 3 k.c., gdyż wynika z celu

regulacji, jakim było uporządkowanie stanu prawnego związanego z podłączaniem wymienionych w tym przepisie urządzeń do sieci przedsiębiorstwa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2010 r. V CSK 206/09).

Nie jest jednak tak, jak twierdzą powodowie, że art. 49 § 2 k.c. kreuje bezwarunkowy obowiązek przedsiębiorcy przesyłowego nabycia własności wspomnianych urządzeń za odpowiednim wynagrodzeniem, w tym również w sytuacji, gdy wybudowana sieć wodociągowa nie jest faktycznie wykorzystywana w celu dostarczania wody, z uwagi na brak jakiegokolwiek odbiorcy, który korzysta z usług wodociągowo-kanalizacyjnych.

Zapłaty powodów pozostaje w sprzeczności z wykładnią celowościową przepisów ustawy z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz.U. Nr 123, poz. 858 j.t. z 2006 r.), regulujących charakter i cel działalności przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych, gospodarkę finansową takich przedsiębiorstw, pojęcie i przeznaczenie sieci wodociągowej, warunki eksploatacji oraz warunki świadczenia usług z zakresu zaopatrywania odbiorców w wodę.

Zgodnie z treścią art. 2 pkt 4 powołanej ustawy przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne oznacza przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, jeżeli prowadzi działalność gospodarczą w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę lub zbiorowego odprowadzania ścieków, oraz gminne jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, prowadzące tego rodzaju działalność.

Treść przepisów ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków określa na czym polega zaopatrzenie w wodę. Zgodnie bowiem z definicją zawartą w art. 2 pkt 21 ustawy zbiorowe zaopatrzenie w wodę to działalność polegająca na ujmowaniu, uzdatnianiu i dostarczaniu wody, prowadzona przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne.

Prowadzenie przez przedsiębiorstwo działalności polegającej na zbiorowym zaopatrzeniu w wodę odbywa się przy pomocy urządzeń wodociągowych. Urządzeniami wodociągowymi zgodnie z art. 2 pkt 16 ustawy są ujęcia wód powierzchniowych i podziemnych, studnie publiczne, urządzenia służące do magazynowania i uzdatniania wód, sieci wodociągowe, urządzenia regulujące ciśnienie wody. Natomiast sieć - zgodnie z art. 2 pkt 7 ustawy - są przewody wodociągowe lub kanalizacyjne wraz z uzbrojeniem i urządzeniami, którymi dostarczana jest woda lub którymi odprowadzane są ścieki, będące w posiadaniu przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego.

Niewątpliwie tak określony zakres powyższej regulacji obejmuje świadczenie przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne usług polegających na dostarczeniu wody na rzecz odbiorcy, tj. każdego, kto korzysta z usług wodociągowo-kanalizacyjnych z zakresu zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na podstawie pisemnej umowy z przedsiębiorstwem wodociągowo-kanalizacyjnym (art. 2 pkt 3 powołanej ustawy).

Z ustalonego stanu faktycznego niniejszej sprawy wynika, że wybudowana przez powodów sieć wodociągowa nie jest eksploatowana zgodnie z jej przeznaczeniem, nie jest bowiem wykorzystywana do poboru wody przez odbiorców. Na obszarze, na którym powodowie wybudowali sieć wodociągową, nie ma rzeczywistych odbiorców usług z zakresu dostarczania wody, gdyż teren ten jest niezamieszkały i w żaden sposób niezagospodarowany. Na całym obszarze zlewni stanowiącym wydzielone geodezyjnie niezabudowane działki, tylko jedna działka nr (...) została przyłączona do sieci, jednakże mimo wykonanego przyłącza i podpisania umowy o zaopatrzenie z dnia 7 października 2010 roku nie nastąpił jakikolwiek pobór wody. Powód w swoich zeznaniach potwierdził, że odbiór wody na jego działce jest zerowy, ponieważ nic tam jeszcze nie zostało wybudowane. Pozostałe wydzielone działki stanowią niezabudowane grunty, nie posiadające wybudowanych przyłączy wodociągowych.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zobowiązanie pozwanej do odpłatnego nabycia własności sieci wodociągowej wybudowanej przez powodów, w konkretnych okolicznościach niniejszej sprawy, doprowadziłoby do sytuacji, w której pozwana zostałaby pozbawiona możliwości uzyskiwania przychodów z tytułu świadczenia usług przesyłu wody, przy jednoczesnej konieczności ponoszenia kosztów utrzymania urządzeń wodociągowych, co pozostaje w sprzeczności z celem działalności przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego polegającej na zbiorowym zaopatrzeniu w

wodę, w tym dostarczaniu wody i wykracza poza regulację ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.

Z treści przepisów ustawy z dnia 7 czerwca 2001 roku można zatem wyprowadzić wniosek, że sieć wodociągowa zlokalizowana na działkach nr (...) nie służy celowi w jakim została wybudowana, gdyż nie jest wykorzystywana zgodnie z przeznaczeniem, czyli zaopatrywaniem odbiorców w wodę.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w okolicznościach niniejszej sprawy w sytuacji, kiedy nie ma jakiegokolwiek odbiorcy usług wodociągowych w rozumieniu przepisów powołanej ustawy, przy użyciu sieci wodociągowej wybudowanej przez powodów, dochodzone roszczenie o zobowiązanie pozwanej do odpłatnego nabycia tych urządzeń wodociągowych nie zasługuje na ochronę prawną z uwagi na sprzeczność z zasadami współzycia społecznego.

Zgodnie z treścią art. 5 k.c. nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony.

Zakaz nadużycia prawa podmiotowego może być, przeto zaliczony do tzw. zasad nadrzędnych prawa. Uzupełniająco wskazać można, iż w omawianym przepisie znalazła wyraz tzw. wewnętrzna teoria nadużycia prawa podmiotowego, stosownie do której wykonywanie prawa podmiotowego w sposób sprzeczny z ustanowionymi w art. 5 k.c. kryteriami oceny jest bezprawne i z tego względu nie korzysta z ochrony jurysdykcyjnej. O nadużyciu prawa podmiotowego decydują obiektywne kryteria oceny w postaci sprzeczności z zasadami współzycia społecznego i ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa podmiotowego (vide: K. Piasecki, Kodeks cywilny. Księga pierwsza. Część ogólna. Komentarz, Zakamycze 2003). W konsekwencji w razie stwierdzenia korzystania z prawa podmiotowego w powyższy sposób, może być uznane za bezzasadne i nie zasługujące na ochronę prawną.

W wyroku z dnia 7 maja 2003 roku (IV CKN 120/01, Lex nr 141394) Sąd Najwyższy stwierdził, że zastosowanie art. 5 k.c. wymaga wszechstronnej oceny całokształtu szczególnych okoliczności rozpatrywanego wypadku w ścisłym powiązaniu z konkretnym stanem faktycznym, a ponadto, należy konkretnie wskazać, jaka z przyjętych w społeczeństwie zasad współzycia społecznego doznałaby naruszenia w konkretnej sytuacji.

Oceniając zaistnienie sprzeczności niniejszego żądania odpłatnego przeniesienia własności urządzeń wodociągowych na pozwaną z zasadami współzycia społecznego w kontekście całościowej regulacji ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, uwzględnić należy, że sieć wodociągowa wybudowana przez powodów nie służy zaopatrzeniu w wodę i tym samym generowałaby po stronie pozwanej jedynie koszty utrzymania urządzeń przesyłowych, związane z podatkiem, amortyzacją, badaniami laboratoryjnymi jakości wody, przeglądami technicznymi, nie przynosząc przychodów niezbędnych na pokrycie kosztów związanych z utrzymaniem i eksploatacją przedmiotowej sieci.

Z zeznań prezesa zarządu pozwanej spółki wynika, że roczny koszt podatku i amortyzacji sieci wodociągowej o długości (...) wynosiłby około 10.000 zł, natomiast koszty eksploatacji obejmujące kosztu dojazdu pracowników i płukania sieci w celu utrzymania higienicznych warunków sieci wynosiłby około 5.000 zł rocznie. Według P. H. obciążenie pozwanej powyższymi kosztami mogłoby wpłynąć na cenę wody na obszarze Gminy K., którą musieliby pokryć mieszkańcy.

Świadek R. P. potwierdził, że kiedy nie ma odbiorcy usług wodociągowych koniecznym jest przynajmniej raz w miesiącu wysłanie brygady eksploatacyjnej na miejsce i dokonanie płukania sieci. Generuje to koszty w postaci dojazdu, płacy i zużycia wody w ilości do płukania. Koszt takiego płukania ponoszą wszyscy odbiorcy.

W odniesieniu do powyższych zeznań dotyczących wysokości kosztów utrzymania sieci wodociągowej wybudowanej przez powodów podkreślić należy, że działalność pozwanej określona w ustawie o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków wiąże się z koniecznością osiągania przychodów. Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. niezbędne przychody to wartość przychodów w danym roku obrachunkowym, zapewniających ciągłość zbiorowego zaopatrzenia w wodę odpowiedniej jakości i ilości

i zbiorowego odprowadzania ścieków, które przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne powinno osiągnąć na pokrycie uzasadnionych kosztów, związanych z ujęciem i poborem wody, eksploatacją, utrzymaniem i rozbudową urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych, oraz osiągnięcie zysku.

Również wysokość taryfy jest związana z kosztami działalności pozwanej spółki, w tym kosztami związanymi z utrzymaniem urządzeń wodociągowo-kanalizacyjnych.

W świetle powyższych rozważań Sąd Apelacyjny za słuszną uznał argumentację pozwanej, że przejęcie spornej sieci wodociągowej pozostawałoby w sprzeczności z działalnością gospodarczą pozwanej, gdyż przejęcie tej sieci wodociągowej wiązałoby się z koniecznością ponoszenia wysokich kosztów jej utrzymania w należyтым stanie technicznym zapewniającym zdolność przesyłową dostaw wody, przy braku dochodowości tego urządzenia.

W ocenie Sądu Apelacyjnego odpłatne nabycie przez pozwaną sieci wodociągowej, a następnie ponoszenie kosztów jej utrzymania, bez możliwości uzyskiwania przychodów z tytułu świadczenia usług wodociągowych z wykorzystaniem tej nie znajduje żadnego ekonomicznego uzasadnienia, z punktu widzenia interesów pozwanej jako przedsiębiorstwa prowadzącej działalność gospodarczą.

W tym miejscu wskazać należy, że działalność gospodarcza prowadzona przez pozwaną spółkę w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków ma charakter szczególny, gdyż jest to działalność należąca do sfery zadań publicznych. Zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzenie ścieków jest niewątpliwie prowadzeniem gospodarki komunalnej w zakresie użyteczności publicznej.

Obowiązek zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty, należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania gminy własne obejmują sprawy m.in. wodociągów i zaopatrzenia w wodę (art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (j.t. Dz.U. Nr 594 z 2013 r.).

Również art. 3 ust. 1 ustawy z 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków przewiduje, że zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków jest zadaniem własnym gminy.

Stosownie natomiast do art. 5 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne ma obowiązek zapewnić zdolność posiadanych urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych do realizacji dostaw wody w wymaganej ilości i pod odpowiednim ciśnieniem oraz dostaw wody i odprowadzania ścieków w sposób ciągły i niezawodny, a także zapewnić należyłą jakość dostarczanej wody i odprowadzanych ścieków. Cięży na nim również obowiązek prowadzenia regularnej wewnętrznej kontroli jakości wody, co wprost wynika z ust. 1a art. 5 tej ustawy. Oznacza to, że przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne jest podmiotem odpowiedzialnym za zapewnienie dostaw wody i odprowadzania ścieków w sposób ciągły i niezawodny, a także ponosi odpowiedzialność za należyłą jakość wody w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych wody.

Działalność prowadzona przez pozwaną jest zatem działalnością o charakterze publicznym, społecznie użytecznym. Pozwana podnosiła, że z usług wodociągowo-kanalizacyjnych świadczonych przez nią w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, korzystają wspólnoty samorządowe, czyli ogół (...), Gminy U., Gminy D., Gminy S., Gminy G., Gminy S. oraz Gminy R., które są kapitałowymi właścicielami pozwanej spółki.

Korzystanie przez podane wyżej wspólnoty samorządowe z usług wodociągowo-kanalizacyjnych świadczonych przez pozwaną odbywa się odpłatnie. Pozwana spółka rocznie określa taryfę, czyli zestawienie ogłoszonych publicznie cen i stawek opłat za zbiorowe opatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków oraz warunki ich stosowania (art. 20 ust. 1 zw. z art. 2 pkt 12 ustawy).

Jak już wcześniej wspomniano niezbędne przychody to wartość przychodów, jakie spółka powinna osiągać na pokrycie uzasadnionych kosztów związanych z prowadzoną działalnością, w tym również na utrzymanie wchodzących w skład przedsiębiorstwa pozwanej urządzeń wodociągowo-kanalizacyjnych.

Oznacza to, że przewidywane roczne przychody na pokrycie uzasadnionych kosztów działalności pozwanej spółki warunkuje wysokość cen i stawek opłat ponoszonych przez mieszkańców gmin będących współnikami pozwanej spółki. Wysokość taryfy jest zatem związana z kosztami działalności pozwanej spółki, w tym kosztami związanymi z utrzymaniem urządzeń wodociągowo-kanalizacyjnych.

W ramach wskazanych regulacji ustawowych niezrozumiałe pozostaje zatem przekonanie skarżących co do bezwarunkowego obowiązku odpłatnego przejęcia sieci wodociągowej przez pozwane przedsiębiorstwo również w sytuacji nieeksploatowania sieci wodociągowej.

Stanowisko powodów nie odpowiada celowi przyjętych rozwiązań prawnych odnośnie istnienia przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego jako struktury powołanej do zaspakajania zbiorowych potrzeb wspólnoty, wyrażonych w ustawie o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, a także w tym aspekcie, że zaopatrzenie w wodę pozostaje zadaniem własnym gminy w ramach obowiązku zaspakajania zbiorowych potrzeb wspólnoty.

Nie można bowiem przyjąć, aby tak określone zadania przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego obejmowały obowiązek odpłatnego nabycia urządzeń wodociągowych bez względu na ich rzeczywisty status eksploatacyjny, w tym wypadku brak korzystania z usług wodociągowych.

Skoro zatem, na obszarze, na którym zlokalizowana jest sieć wodociągowa wybudowana przez powodów nie istnieje realna potrzeba zaopatrzenia w wodę, z uwagi na brak odbiorców takich usług, to nieuzasadnionym byłoby nałożenie kosztów związanych z utrzymaniem nieeksploatowanej sieci wodociągowej na pozostałych odbiorców usług świadczonych przez pozwaną.

Pozwana w odpowiedzi na pozew wyjaśniła, że odpłatne przejęcie spornej sieci wodociągowej nie pozostałoby bez wpływu na wysokość taryfy. Koszty związane z koniecznością utrzymania nieeksploatowanej sieci musiałyby zostać uwzględnione w zakładanych niezbędnych przychodach, co oznacza, że konieczność utrzymania przejętej sieci ponosiliby finalnie mieszkańcy gmin, na terenie których pozwana świadczy swoje usługi. Według pozwanej biorąc pod uwagę długość spornej sieci oraz aktualny stan infrastrukturalny nieruchomości, wzdłuż których wybudowana sieć przebiega, tj. brak rzeczywistych odbiorców usług na tym obszarze, zakładać należy, że w przypadku przejęcia przedmiotowej sieci przez pozwaną spółkę, koszty jej utrzymania przez trudny do oszacowania okres czasu ponosiłyby ostatecznie w ramach ustalanych corocznie taryf wspólnoty samorządowe, na obszarze których pozwana spółka działa.

Ponadto analizując okoliczności niniejszej sprawy nie sposób nie zauważyć, że powodowie nie rozpoczęli żadnych konkretnych działań zmierzających do realizacji planowanej inwestycji budowlanej, jak również nie wybudowali równoległe z siecią wodociągową sieci kanalizacyjnej w celu odprowadzania ścieków, co nie pozwala na określenie nawet w przybliżeniu perspektywy czasowej pojawienia się potencjalnych odbiorców usług wodociągowych i w ocenie Sądu Apelacyjnego skutkuje tym, że roszczenie powodów jest przedwczesne. Z zeznań powoda wynika, że

na działkach budowlanych przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne, nie ma jeszcze zabudowy. Również na działce działki (...), do której wykonano przyłącze wodociągowe, do tej pory nic nie zostało wybudowane. Istotnym jest, że sam powód w swoich zeznaniach przyznał, że

w trakcie negocjacji prowadzonych przez strony w przedmiocie przejęcia sieci wodociągowej, pozwana mówiła, że chce aby następował faktyczny pobór wody i w tym właśnie celu wykonano przyłącze wodociągowe na działce (...). Pomimo tego, odbiór wody na działce (...) jest zerowy.

Odnosząc się w tym miejscu do zarzutu apelujących dotyczącego błędnego przyjęcia przez Sąd pierwszej instancji, że na terenie zlewni nie wykonano jakiegokolwiek odcinka kanalizacji sanitarnej, a nadto, że brak wody zagraża eksploatacji

sieci, bowiem powstaje prawdopodobieństwo skażenia bakteryjnego, wskazać należy, że powodowie w żaden sposób nie wykazali swoich twierdzeń co do tego istnienia kanalizacji sanitarnej na obszarze, na którym wykonana jest sieć wodociągowa powodów. Przeciwnie z zeznań powoda wynika, że warunki techniczne na kanalizację zostały wydane w odniesieniu do działki nr (...), jednakże są już nieważne.

Ponadto sam powód wskazał, że wybudowanie instalacji kanalizacyjnej jest bardzo kosztowne, gdyby przeprowadzić to dla całego terenu, w związku z czym powodowie proponują swoim klientom zakup działek, który są umiejscowione niedaleko od istniejącej kanalizacji biegnącej w drodze asfaltowej od strony wschodniej nieruchomości powoda, co przeczy twierdzeniom powodów o wybudowaniu odcinka kanalizacji na terenie zlewni. Ponadto powód przyznał również, że nie można tam budować oczyszczalni przydomowej, bowiem tak jest przyjęte w planie przestrzennym.

Powodowie podważając wiarygodność zeznań świadka M. S. (3), z których wynika,

że brak odbioru wody zagraża eksploatacji sieci, albowiem nieużywanie systemu daje prawdopodobieństwo skażenia bakteryjnego sieci wodociągowej, nie wykazali, że zeznania te pozostają w sprzeczności z dokumentacją techniczną, logiką czy też z zasadami doświadczenia życiowego.

Sąd Apelacyjny podziela stanowisko pozwanej, że roszczenie powodów w istocie zmierza do przerzucenia na pozwaną kosztów podjętej przez powodów inwestycji budowlanej i związanego z tym ryzyka gospodarczego. Z analizy akt sprawy wynika, że budowa sieci wodociągowej miała na celu zwiększenie atrakcyjności działek w ramach planowanego przez powodów przedsięwzięcia budowlanego, jednakże prace budowlane nie zostały jak dotąd rozpoczęte. W apelacji wskazano, że strona powodowa jest na etapie realizacji projektu budowy osiedla domów jednorodzinnych. Powód w swoich zeznaniach wprost przyznał, że inwestycja wodociągowa została zrobiona po to, by podnieść atrakcyjność działek budowlanych.

Dochodzone roszczenie stanowi zatem próbę odzyskania przez powodów nakładów poniesionych na nieruchomość w ramach zamierzonej inwestycji, która nie została zrealizowana. Takie działanie stanowi nadużycie prawa w rozumieniu art. 5 k.c. i nie korzysta z ochrony prawnej.

Dokonanej oceny nie zmienia przy tym podnoszona przez skarżących okoliczność, że pozwana prowadziła z powodami rozmowy oraz korespondencję w sprawie przejęcia sieci wodociągowej. Wbrew argumentacji powodów, oceniając żądanie odpłatnego przeniesienia własności urządzeń wodociągowych na pozwaną jako sprzeczne z zasadami współzycia społecznego, nie można bowiem pominąć, że w trakcie rozmów prowadzonych przez strony w przedmiocie przejęcia sieci wodociągowej, pozwana informowała powodów, że warunkiem nabycia sieci będzie dokonywanie odbioru wody z działek, których właścicielami są powodowie. Sam powód potwierdził, że pozwana mówiła, że chce aby następował faktyczny pobór wody.

Mając na uwadze powołane wyżej okoliczności Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że skoro powodowie mieli świadomość, że pozwana uzależniała nabycie sieci wodociągowej od faktycznego świadczenia usług dostarczania wody, co bezspornie nie nastąpiło, to występowanie przez powodów z żądaniem odpłatnego nabycia urządzeń wodociągowych na obecnym etapie jest nie tylko przedwczesne, ale również sprzeczne z zasadą lojalności kontraktowej

Nie można również pominąć zamiaru powodów, wyrażonego chociażby w piśmie z dnia 3 grudnia 2008 roku, wystąpienia do pozwanej, po przejęciu przez nią sieci wodociągowej, z żądaniem ustanowienia służebności przesyłu na rzecz pozwanego, na gruncie, na którym znajduje się sieć wodociągowa, co wiązałoby się z kolejnym obciążeniem finansowym pozwanego, przy braku faktycznego korzystania ze spornych urządzeń przesyłowych.

Mając na uwadze całokształt okoliczności niniejszej sprawy, w tym okres zgłoszenia żądania, Sąd Apelacyjny uznał, że w obecnym stanie faktycznym, treść normy prawnej zawartej w art. 5 k.c. sprzeciwia się uwzględnieniu powodztwa, gdyż pozostaje w sprzeczności z zasadami współzycia społecznego takimi jak zasady lojalności, uczciwości stron stosunku cywilnoprawnego, bezpieczeństwa prawnego oraz pewności obrotu prawnego.

Zauważyć przy tym należy, że w sytuacji faktycznej eksploatacji wybudowanej sieci i wykorzystywania jej do poboru wody przez odbiorców, powodowie będą mogli zwrócić się do pozwanej o przeniesienie własności sieci wodociągowej.

Pozwana w odpowiedzi na apelację wyraziła gotowość przejęcia sieci wodociągowej gdy nastąpią normalne warunki jej eksploatacji, co pozwoli pozwanej na osiąganie niezbędnych przychodów na pokrycie kosztów związanych z utrzymaniem i eksploatacją przedmiotowej sieci.

Sąd Apelacyjny mając na względzie całokształt powyższych rozważań uznał apelację powodów za bezzasadną, co po myśli przepisu art. 385 k.p.c. skutkowało koniecznością jej oddalenia.

O kosztach postępowania apelacyjnego jednoznacznych z kosztami zastępstwa procesowego pozwanej w kwocie 2.700 zł, Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i art. 99 k.p.c., ustalając wysokość wynagrodzenia pełnomocnika pozwanej w wysokości stawki minimalnej w oparciu o § 6 pkt 6 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 461 j.t. z 2013 r.).

SSA M. Sawicka SSA A. Kowalewski SSA D. Jezierska